

עפ"ג 22139/04/13 - זין איאד נגד מדינת ישראל - המרכז לגביית קנסות אגרות והוצאות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייט
בפני כבוד השופט אריה רומנוב

עפ"ג 22139-04-13

בעניין: זין איאד

המבקש

נגד

מדינת ישראל - המרכז לגביית קנסות אגרות והוצאות

המשיבה

ב"כ המבקש: עו"ד עמית בר

ב"כ המשיבה: עו"ד לירן בן עמי - פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)

החלטה

1. לפניי בקשת המבקש לבטל את פקודת המאסר שהוצאה נגדו בשל אי תשלום קנס.

2. המבקש וחברה שבשליטתו הורשעו בבית משפט השלום בירושלים בעבירות של ניכוי תשומות מס ערך מוסף ללא מסמך כדין תוך שימוש בחשבוניות פיקטיביות, בסכום של למעלה מ-900,000 ₪, ובעבירות נוספות. בגזר הדין שניתן על ידי בית משפט השלום ביום 3.3.13 בית המשפט הטיל על המבקש עונש מאסר לריצוי בפועל לתקופה של 18 חודשים; קנס בסך 250,000 ₪ או 12 חודשי מאסר תמורתו; ועונשי מאסר על תנאי (ת.פ. 2081/09, כב' השופט י' מינטקביץ).

3. המבקש והחברה הגישו לבית משפט זה ערעור על גזר הדין. הערעור נדון על ידי הרכב השופטים: רומנוב, פרידמן-פלדמן, ושמיע. בפסק הדין שניתן ביום 6.6.13 החליטה ערכאת הערעור שלא להתערב בעונש המאסר שהוטל על המבקש וכן בגובה הקנס שהוטל עליו. עם זאת, במקום קביעתו של בית משפט השלום כי הקנס שהוטל על המבקש ישולם במלואו ביום בו המבקש אמור היה להתייצב לריצוי עונשו, נקבע כי המבקש יוכל לשלם את הקנס ב-10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים, לאחר שחרורו ממאסר. התשלום הראשון נקבע ליום 1.4.15. כן נקבע, כי "אי תשלום אחד התשלומים

עמוד 1

במועדו יעמיד את יתרת הקנס לתשלום מייד, על כל הכרוך בכך" (ס' 12 לפסק הדין).

4. לאחר שחרורו של המבקש ממאסר, הוגשה ביום 4.3.15 בקשה על ידי הרשות לשיקום האסיר במסגרתה טופל המבקש לאחר סיום ריצוי מאסרו. בית המשפט התבקש לפרוס את תשלומי הקנס על מנת להקל על המבקש לעמוד בהם. בבקשת הרשות לשיקום האסיר נכתב בין היתר, כי המבקש נתון בקשיים אישיים וכלכליים, כי הוא עובד כשכיר והכנסתו נמוכה מאד ללא סיוע כלכלי מגורם כלשהו.
5. בהחלטתי מיום 4.3.15 ביקשתי את עמדת המאשימה בתיק הפלילי. במענה לכך הודיעה המאשימה, באמצעות עו"ד ענבר עפרת-וינשטיין, כי המאשימה מסכימה לפריסת הקנס ל-36 תשלומים. בהחלטה מיום 10.3.15 קבעתי, כי המבקש יוכל לשלם את הקנס ב-50 תשלומים שכל אחד מהם יעמוד על 5,000 ₪.
6. ביום 1.6.15 הוגשה בקשה נוספת לפריסת התשלומים, הפעם על ידי ב"כ של המבקש באותה עת, עו"ד אחמד עדילה. בבקשה זו ביקש עו"ד עדילה לאפשר למבקש לשלם את הקנס בתשלומים של 3,000 ₪ כל אחד. עו"ד עדילה טען בין היתר, כי המבקש אינו עובד אלא בעבודות מזדמנות, כי מצבו הכלכלי קשה ביותר, וכי הוא המפרנס היחיד בבית.
7. בהחלטתי מיום 1.6.15 ביקשתי את עמדת המאשימה בתיק הפלילי. במענה לכך הודיעה עו"ד עפרת-וינשטיין, כי המאשימה מסכימה לבקשה. בהחלטה מיום 14.6.15 קבעתי, כי המבקש יוכל לשלם את יתרת הקנס שנותרה לתשלום, שבמועד מתן ההחלטה עמדה על סכום של 240,000 ₪, ב-80 תשלומים שכל אחד מהם יעמוד על 3,000 ₪.
8. בחלוף כשלוש שנים, ביום 8.5.18, הוגשה על ידי המשיבה בקשה להוצאת פקודת מאסר נגד המבקש בשל אי תשלום הקנס. העילה לבקשה הייתה, שהמבקש שילם סכום של 13,000 ₪ בלבד מהקנס שהוטל עליו. יתרת הקנס עמדה על סכום של 237,000 ₪ ולכך הצטבר סכום נוסף של 177,859 ₪ בגין תוספת פיגורים והוצאות גבייה.
9. לנוכח נימוקי הבקשה, ולאחר שביקשתי את התייחסותו של עו"ד עדילה וזו לא ניתנה, נעתרתי לבקשת המשיבה, ובהחלטתי מיום 9.7.18 הוריתי על מאסרו של המבקש לתקופה של 346 ימים.
10. פקודת המאסר נחתמה על ידי ביום 10.7.18. ואולם לדברי המשיבה הפקודה לא נשלחה לביצוע על ידי המשטרה שכן לא עודכנו בה הכספים ששולמו על ידי המבקש (סעיף 10 ל"עמדת המרכז לגביית קנסות אגרות והוצאות").
11. בינתיים חלף זמן נוסף והמבקש לא שילם את הקנס שהוטל עליו. לנוכח עובדה זו המשיבה פנתה לבית המשפט פעם נוספת בבקשה להוצאת פקודת מאסר נגד המבקש. הבקשה הובאה לפני חברי, כב' השופט ר' כרמל, אשר ביום 6.7.20 נעתר לה, והוציא פקודת מאסר נגד המבקש. פקודת המאסר היא לתקופה של 346 ימים, וזאת בגין יתרת קנס בסך 237,000 ₪, כשלכך מתווסף סכום של

199,095 ₪ בגין תוספת פיגורים והוצאות גבייה.

12. פקודה זו נשלחה למשטרה לביצוע, ובעקבות כך פנה המבקש לבית המשפט בבקשה כי בית המשפט יורה על ביטולה. בקשה זו היא הבקשה המונחת לפניי.

13. בית המשפט ניהל חילופי דברים עם הצדדים, אשר בסיומם ניתן לסכם את דברי המבקש כך:

ראשית, למבקש אין כל טענה בדבר התנהלות המשיבה בכל הנוגע לגביית הקנס ודרך הטיפול שלה בעניין עד עתה ("תגובת המבקש לתגובת המרכז לגביית קנסות אגרות והוצאות" - סעיף 1). בקשת המבקש היא, שינהגו בו לפני משורת הדין.

שנית, המבקש מסביר את העובדה שהוא לא שילם את הקנס שהוטל עליו (למעט סכומים קטנים) בכך ש"חיי" של אסיר משוחרר בתחום הכלכלי קשים ביותר... המאסר כשלעצמו הוא מכה כלכלית אנושה" (שם, סעיפים 5 ו-6).

שלישית, לדברי המבקש, הוא הצליח לבסוף להתייצב כלכלית ולמצוא עבודה יציבה, והוא מבקש עתה לשלם את הקנס בתשלומים, על מנת להימנע מהמאסר. לדבריו, כאשר יש אפשרות לתשלום הקנס, יש להעדיף אותה על פני שליחתו של נאשם למאסר.

רביעית, המבקש מוכן לפעול עתה בהתאם להחלטה שניתנה ביום 14.6.15, בה נקבע כי הוא יוכל לשלם את הקנס ב-80 תשלומים חודשיים בסך 3,000 ₪.

חמישית, המבקש מתחייב שלא לפנות שוב למשיבה או לבית המשפט אם הוא לא יעמוד בהסדר התשלומים. וכלשונו: "כפי שטען המבקש מראש, הוא מתחייב להמנע מפנייה נוספת לבית המשפט או למרכז לגביית קנסות באם לא יעמוד בתשלומים. ככל שלא יעמוד המבקש בהסדר התשלומים, הרי שיאלץ לרצות את המאסר חלף הקנס" (שם, סעיף 29).

וששית, המבקש אינו מבקש בשלב זה לבטל את קנס הפיגורים. וכלשונו: "המבקש לא ביקש לבטל את קנס הפיגורים". לא כעת בטרם שולם הקנס... המבקש ביקש שהכסף שיגבה יזקף על חשבון הקרן, ואם וכאשר יעמוד וישלם את כל הקרן - אזי יפנה בבוא היום אם יבוא בבקשה לביטול קנס הפיגורים" (שם, סעיפים 21 ו-22. ההדגשות במקור - א.ר.).

14. המשיבה אינה מקבלת את המתווה המוצע. היא מדגישה את העובדה שהמבקש לא שילם את הקנס שהוטל עליו במשך שנים רבות. היא טוענת כי בית המשפט אינו מוסמך לבטל את פקודת המאסר וכי הסמכות לעשות זאת, כמו גם הסמכות לדחות ולפרוס את תשלום הקנס, מסורה לה. המשיבה מפנה לסעיפים 5ב' ו-5ג' לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, תשנ"ה-1995, וכן לפסק דינו של בית המשפט העליון ב4919/14 **שמעון אזולאי נ' מדינת ישראל** (6.3.17).

15. לא אכחד כי לו הדבר היה בידי, הרי שחרף התנהלותו הלקויה מאד של המבקש במשך שנים רבות בכל הנוגע לתשלום הקנס, הייתי נעתר לבקשתו ומאפשר לו לשלם את הקנס בהתאם למתווה המפורט לעיל. זאת לנוכח העובדה שהמבקש ריצה עונש מאסר; כי הקנס שהוטל עליו אינו קל; ולנוכח מצבו הכלכלי הקשה, כפי שעלה, בין היתר, מפנייתו של הרשות לשיקום האסיר. אני סבור, כי מוטב שהמבקש ישלם את הקנס מאשר שיחזור לבית הכלא. לא למותר יהיה להזכיר, כי בעבר המאשימה בתיק הפלילי לא התנגדה לבקשות המבקש לפריסת תשלום הקנס שהוטל עליו לתשלומים נוחים יותר.

16. ואולם מקובלת עליי עמדת המשיבה כי על פי החוק והפסיקה הסמכות בעניין זה מסורה בראש ובראשונה למשיבה. אביא קטע מפסק דינו של בית המשפט העליון בפרשת **אזולאי**:

"20. האם כטענת הסניגוריה, לבית המשפט הפלילי סמכות מקורית ומקבילה לעיכוב הקנס בדרך של פריסת תשלומים? מצאתי כי התשובה לשאלה זו שלילית. אקדים ואומר כי אני משוכנע כי הפער בין עמדת הסניגוריה לעמדת המדינה בנושא זה הוא כה גדול. גם לשיטת הסניגוריה, דרך המלך היא פניה למרכז ולמעט במקרים דחופים או במקרים מיוחדים אחרים, אין לפנות לבית המשפט כל עוד לא מיצה הנידון את האפשרויות העומדות לו במסגרת הסמכות המינהלית של המרכז. בית משפט זה פסק פעמים רבות כי הסמכות לפרוס או לדחות את תשלומי החוב נתונה למרכז לגביית קנסות, ולא לבית המשפט שגזר את דינו של החייב:

"סעיף 5ב(א) לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, תשנ"ה-1995 קובע כי 'מנהל המרכז רשאי, על פי בקשתו של חייב, לפרוס או לדחות את תשלומי החוב, אם שוכנע כי היו סיבות סבירות לאי תשלום החוב, כולו או חלקו, במועדו, או כי קיימות נסיבות אישיות מיוחדות של החייב המצדיקות פריסה או דחיה של התשלום כאמור'. מכך עולה כי הסמכות לדון בבקשה לדחיית מועד התשלום נתונה למרכז ולא לבית המשפט שגזר את דינו של המבקש (ראו והשוו: סעיפים 66, 70 ו-77(ג) לחוק העונשין [נוסח משולב], התשל"ז-1977..." (רע"ב 5743/15 שרון נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 4 (7.10.2015) (להלן: עניין שרון)).

....

21. אף אם ניתן, עקרונית, לקבל את הגישה כי בית המשפט הפלילי מוסמך להידרש לפריסת תשלומי החוב אחרי ש'קם מכסאו' וגזר את הדין, דומני כי אין זו התוצאה הרצויה.

כאמור, המרכז לגביית קנסות הינו גוף מנהלי יציר החוק שעניינו וסמכותו הם באכיפת תשלומים שמקורם בהליך הפלילי. סמכות המרכז לפרוס או לדחות את תשלומי החוב נועדה לייעל את הליך הגבייה ולתת מענה לקשיים העלולים להתעורר במהלכו (דברי ההסבר להצעת חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות (תיקון מס' 2), התשס"ג-2003, ה"ח הממשלה 470, 470, 472).

בהפעלת סמכות זו, על המרכז לאזן בין הצורך כי חייבים-נאשמים בהליך הפלילי לא יתחמקו מתשלום הקנס, לבין קיומן של נסיבות אישיות של החייבים המצדיקות את פריסתו. על מנת לעשות זאת, החוק מעניק למרכז סמכויות נוספות כגון קבלת מידע מגוף ציבורי אודות החייב (סעיף 6 לחוק המרכז) וסמכות לנקוט פעולות אכיפה שונות כנגד משתמטים מתשלום הקנס, כגון פנייה לרשם לענייני המרכז על מנת שימנה כונס נכסים לחייב, או הטלת הגבלות על החייב כגון עיכוב יציאה מהארץ, הגבלה בקבלה והחזקת דרכון, כרטיס חיוב, רישיון נהיגה ועוד (סעיפים 7 ו-7א' לחוק המרכז).

מהאמור עולה כי המחוקק נתן בידי המרכז לא רק את הכלים להכריע בבקשה לפריסת החוב אלא גם את האמצעים המשלימים המסייעים בגבייתו. יפים לענייננו דברי המשנה לנשיאה א' רובינשטיין בע"פ 4200/13 פלוני נ' מדינת ישראל[פורסם בנבו] (21.08.2013), שנאמרו בהקשר קרוב לגבי בקשה לעיכוב תשלום פיצויים לקרבן העבירה עד להכרעה בערעור:

"[...] אכן, הסמכות הנתונה לבית המשפט בעיכוב הביצוע בעינה, אך דומני שדרך המלך הנכונה, כמדיניות שיפוטית ראויה, היא הפניית המבקש לחוק המרכז, וכך נעשה לא אחת בבית משפט זה. הטעם לידי פשוט, שכן למרכז כלים טובים מאלה שבידי בית המשפט לחקירת יכולתו של הנאשם-החייב, והחוק הסמיכו - משמצא קשיי תשלום - לפרוס או לדחות" (פסקה יג, הדגשה הוספה - י"ע).

אף לשיטתה של הסניגוריה, "למעט במקרים דחופים או במקרים מיוחדים אחרים" ראוי כי חייב המבקש לפרוס את חובו יפנה בראש ובראשונה למרכז לגביית קנסות וימצא את דרכי ההשגה הפנימיות על החלטתו, בטרם יפנה לבית המשפט הפלילי. מצאתי טעם בטענות המדינה כי גישת הסניגוריה לסמכות מקבילה של בית המשפט הפלילי, מעוררת חשש ממשי לכפל בקשות והוספת התדיינות בבתי המשפט הפליליים. שיקולים של יעילות, וודאות משפטית וסופיות הדיון, מושכים אפוא לכך שההכרעה בעניין פריסת תשלומים ודחייתם, צריכה להישמר לגוף המינהלי בעל הסמכות המפורשת בחוק ולא לבית המשפט הפלילי שגזר את עונשו של הנאשם-החייב."

17. העולה מן האמור הוא, שעל המבקש להפנות את בקשתו למשיבה שתיבחן את בקשתו בהתאם לסמכות המסורה לה בסעיפים 5ב' ו-5ג' לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, תשנ"ה-1995.

על מנת לאפשר למבקש להגיש את בקשתו ועל מנת לאפשר למשיבה לשקול אותה, אני מעכב את מועד תחילת ריצוי המאסר בהתאם לפקודת המאסר עליה חבר כב' השופט כרמל, עד ליום 11.4.21.

18. המזכירות תשלח העתק מהחלטה זו לצדדים.

ניתנה היום, כ"ב שבט תשפ"א, 04 פברואר 2021, בהעדר הצדדים.